

Z leti boljše znanje knjižne slovenščine, raba slovenskega jezika in narečja pa se žal manjša

Slorija in Dvojezična šola Pavla Petričiča predstavila raziskavo, ki sta jo izvedla med bivšimi učenci

Dvojezična šola Pavla Petričiča v Špetru od leta 1984 opravlja v Benečiji pomembno vlogo pri ohranjanju in pridobivanju slovenskih govorcev (velika večina otrok, ki jo obiskujejo, namreč doma ne govori slovensko), ob tem pa spodbuja spoštovanje različnosti. Da bi ugotovili, kaj menijo nekdanji učenci in učenke o dvojezičnem izobraževanju in katere so bile njihove nadaljnje izobraževalne poklicne in življenjske izbire, sta v zadnjih dveh letih Slovenski raziskovalni inštitut in Dvojezična šola izvedla raziskavo, ki so jo prvič predstavili v četrtek, 17. oktobra, v šolskih prostorih v okviru praznovanja 40-letnice šole in 50-letnice Slorija.

O opravljenem delu, ki bi lahko bilo podlaga za oblikovanje vizije za prihodnost šole in Benečije nasploh, je po pozdravih ravnatelja dvojezične šole Davida Clodiga in predsednice znanstvenega sveta Slorija Zaire Vidau spregovoril direktor Slorija Devan Jagodic, ki je takoj opozoril, da je treba podatke jemati previdno, saj so zaradi pomanjkanja kontaktnih informacij anketirali le 121 od približno 535 nekdanjih učencev in učenk, ki so dvojezično šolo obiskovali od ustanovitve do šolskega leta 2021/2022 (zadnja upoštevana generacija je bila torej tista, ki je malo maturo opravila pred dvema letoma). Izkušnja na dvojezični šoli je bila za vse zelo pozitivna: ocena vrtca je bila celo 4,84 (na lestvici do 5), osnovne šole 4,74, najnižjo,

a še vedno zelo visoko oceno 4,3 (z leti sicer njena zaznana kakovost narašča) pa je prejela nižja srednja šola, ki jo je skupno obiskovalo le 63 anketirancev, saj so jo ustanovili leta 2007. To je bil sicer eden pomembnih mejnikov v zgodovini dvojezične šole, kar potrjuje podatek o znanju slovenskega knjižnega jezika, ki se iz generacije v generacijo krepi. Svojemu znanju slovenščine so anketiranci dali srednjo oceno 3,31, znanju narečja, ki nasprotno upada, pa 2,83. Velja pa dodati, da je anketirancem lokalno narečje povprečno bližje kot knjižni jezik, slovenski običaji pa bližji kot italijanski, kar kaže na njihovo čustveno navezanost na beneški prostor, pa tudi na pozornost šole do lokalne stvarnosti. Številni sicer ne živijo več doma: v času obiskovanja dvojezične šole jih je 89 % živelo v Benečiji, danes pa 69 %, zapustili pa so jo predvsem višje izobraženi.

Med mlajšimi rahlo narašča - ostaja pa še vedno zelo nizko - število tistih, ki so se vpisali na slovensko višjo srednjo šolo oziroma univerzo. Skupno je slovensko višjo srednjo šolo izbralo 6 % anketirancev, pri najmlajši generaciji (od 16 do 24 let) pa znaša ta delež 13 %. Za slovenski študijski program pa se je odločilo 10 % anketirancev, a nihče od tistih, ki so danes stari od 35 do 44 let. Da bi več mladih nadaljevalo izobraževanje v slovenščini, bi morali narediti več, so ugotavljali tudi med kasnejšo okroglo mizo, ki jo je moderiral novinar Novega Matajurja in nekdanji učenec Antonio Banchig in pri kateri so sodelovale dolgoletna ravnateljica Živa Gruden (spomnila se je tudi snovanja šole in njenih začetkov ter med drugim izpostavila vlogo, ki sta jo poleg domačih družbeno-kulturnih delavcev imela prvi ravnatelj Slorija Karel Šiškovič in Pavel Stranj), profesorica Vesna

Jagodic in bivša učenka ter članica kolektiva Robida iz Topolovega Vida Rucli (oglasili pa so se še drugi). Moralo bi biti več stikov z goriško in slovensko stvarnostjo nasploh, dijake bi lahko spodbudili tudi k obiskovanju vsaj enega letnika višje šole v Sloveniji, sicer pa bi bilo verjetno še najlažje, če bi imeli slovensko smer ali se lahko vsaj učili slovenščine v Špetru ali Čedadu. S tem v zvezi so obžalovali, da se na jezikovnem liceju na primer učijo ruščine, ko bi pa lahko - a za to ni bilo politične volje - uvedli slovenščino. Kar zadeva znanje in rabo slovenskega jezika, bi lahko sicer bilo boljše, če bi dvojezična šola nastala prej, ko so se otroci na vasi pogovarjali in igrali v narečju, žal pa to zaradi tedanjih razmer ni bilo mogoče. Že v tistih nekaj letih od prve zamisli o taki šoli do njene uresničitve je prišlo do sprememb in so bili že med prvimi učenci tudi otroci, ki doma niso uporabljali na-

rečja. Glavni izziv je torej predvsem spodbujanje vsakdanje rabe narečja ali knjižnega jezika. K temu lahko pripomorejo občolske dejavnosti, ki jih nudijo Zavod za slovensko izobraževanje, Glasbena matica in druga lokalna društva, izredno pomembni so stiki z vrstniki v Sloveniji ali slovenskimi govorcami v Italiji - prav tako med šolami, lep primer tega je sodelovanje dvojezične šole s šolo iz Gorenje vasi (prav prejšnji teden so v Špetru spet gostili skupino njenih učencev, zboru obeh šol pa sta popestrila četrtkov večer) -, za rabo slovenščine pa se morajo zavestno odločiti tudi v družinah, kjer je to mogoče. Želenih rezultatov pa ne bo mogoče doseči brez aktivnega sodelovanja celotne organizirane skupnosti. (t.g.)